

به نام خدا

کاهش تعرفه واردات برنج

فهرست مطالب

۱	مقدمه.....
۲	۱. مقایسه واردات برنج در سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۵.....
۲	۲. عمده‌ترین واردکنندگان برنج در سال ۱۳۸۴.....
۴	۳. عمده‌ترین واردکنندگان برنج در سال ۱۳۸۵.....
۶	۴. عمده‌ترین صادرکنندگان برنج به ایران در سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۵ براساس کشور مبدأ.....
۹	۵. عمده‌ترین تولیدکنندگان برنج وارداتی ایران در سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۵.....
۱۰	۶. عمده‌ترین مبادی رسمی (گمرک) واردات برنج در سال‌های ۱۳۸۴ - ۱۳۸۵.....
۱۲	۷. صادرات برنج در سال‌های ۱۳۸۴ - ۱۳۸۵.....
۱۳	۸. ضوابط و مقررات حاکم بر واردات برنج.....
۱۶	۹. کاهش تعرفه واردات و پیامدهای آن.....

دفتر: مطالعات زیربنایی

کد موضوعی: ۲۵۰

شماره مسلسل: ۸۵۲۹

شهریور ماه ۱۳۸۶

کاهش تعرفه واردات برنج

مقدمه

اختلاف نظر در خصوص تعرفه واردات کالاهای کشاورزی (و حتی غیرکشاورزی) از جمله مباحثی است که در ادبیات سیاست‌گذاری کشور از سابقه طولانی برخوردار است. از یکسو وزارت بازرگانی با رویکرد غالب حمایت از مصرف‌کننده سعی در تأمین مایحتاج مردم به قیمت ارزان داشته و از سوی دیگر وزارت جهاد کشاورزی به دلیل تأکید بر حمایت از تولیدکننده، تلاش می‌کند تا از ورود کالاهای ارزان قیمت که در داخل نیز تولید می‌شوند، ممانعت به عمل آورد. بنابراین به‌هنگام تعیین تعرفه واردات، طبیعی است که وزارت بازرگانی از سطوح تعرفه‌ای پایین و وزارت جهاد کشاورزی از وضع تعرفه‌های بالا (در خصوص کالاهایی که در داخل نیز تولید می‌شوند) حمایت کنند. بحث فوق اخیراً در خصوص برنج، به‌عنوان یکی از کالاهای اساسی در سبب مصرفی مردم، مطرح شده است. لذا در این گزارش سعی خواهد شد ضمن مرور بر وضعیت تجارت برنج در خصوص کاهش تعرفه آن اظهار نظر شود.

۱. مقایسه واردات برنج در سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۵

در سال ۱۳۸۴ به میزان یک میلیون و ۴۴ هزار و ۶۵۹ تن برنج وارد کشور شده که این میزان واردات ۳۴۵ میلیون و ۲۸۴ هزار دلار ارزش داشته است. سال گذشته نیز یک میلیون و ۲۱۶ هزار و ۱۹۲ تن برنج به ارزش ۴۰۳ میلیون و ۱۸۸ هزار دلار وارد کشور شد. واردات برنج در سال ۱۳۸۵ نسبت به سال ۱۳۸۴ به لحاظ وزن ۱۶/۴ درصد و به لحاظ ارزش ۱۶/۸ درصد رشد داشت. کشورمان در سال ۱۳۸۵ به مقدار ۱۷۱ هزار و ۵۳۳ تن برنج و به ارزش ۵۷ میلیون و ۹۰۴ هزار دلار بیش‌تر از سال ۱۳۸۴ وارد کرده است. در ضمن براساس آخرین آمار موجود در دو ماهه اول سال جاری مقدار ۱۸۸/۹ هزار تن برنج به ارزش ۷۲/۱ میلیون دلار وارد کشور شده است که در مقایسه با ارقام مشابه در سال گذشته به ترتیب ۱۰۵/۶ و ۱۴۵/۷ درصد افزایش نشان می‌دهد.

۲. عمده‌ترین واردکنندگان برنج در سال ۱۳۸۴

شرکت بازرگانی دولتی ایران با واردات ۶۱۹ هزار و ۶۱۸ تن برنج و به ارزش ۲۰۸ میلیون و ۱۲۴ هزار دلار عمده‌ترین واردکننده این محصول در سال ۱۳۸۴ بود. ۶۰/۳ درصد از ارزش و ۵۹/۳ درصد از وزن کل واردات برنج در سال ۱۳۸۴ به شرکت بازرگانی دولتی ایران اختصاص داشت. متوسط قیمت سیف (قیمت کالا+ هزینه‌های بیمه و کرایه) هر تن برنج وارداتی توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران ۳۳۵/۹ دلار بود. شرکت تعاونی مرزنشینان بم پشت که یک شرکت تعاونی است و در رتبه دوم قرار دارد به قیمت سیف هر تن ۲۹۴/۵ دلار برنج وارد کشور کرده است. سهم

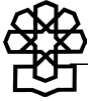
شرکت‌های تعاونی از واردات برنج در سال ۱۳۸۴ به میزان ۱۳۶ میلیون و ۲۳ هزار دلار بود. شرکت‌های تعاونی ۳۹/۴ درصد از کل واردات برنج در سال ۱۳۸۴ را به خود اختصاص دادند.

بررسی‌های به عمل آمده نشان می‌دهد در مجموع ۹۹/۷ درصد از ارزش کل برنج وارداتی در سال ۱۳۸۴ به شرکت بازرگانی دولتی ایران و شرکت‌های تعاونی مرزنشین اختصاص داشته است. سهم دیگر افراد حقیقی و حقوقی تنها ۰/۳ درصد است. افراد حقیقی و حقوقی (غیر از شرکت بازرگانی دولتی ایران و شرکت‌های تعاونی) یک میلیون و ۱۳۷ هزار دلار برنج در سال ۱۳۸۴ وارد کشور کردند.

جدول ۱. ۱۰ واردکننده عمده برنج در سال ۱۳۸۴

ردیف	نام صاحب کالا	وزن (کیلوگرم)	ارزش دلاری
۱	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۶۱۹۶۱۷۷۰۰	۲۰۸۱۲۳۷۸۶
۲	شرکت تعاونی مرزنشینان بم پشت	۹۶۰۱۷۹۷	۲۸۲۷۴۰۶
۳	شرکت تعاونی مرزنشینان شیب آب زابل	۷۵۳۱۹۷۲	۲۶۶۳۲۱۷
۴	شرکت تعاونی مرزنشینان هلیه	۷۴۷۳۲۴۱	۲۴۰۹۰۳۶
۵	شرکت تعاونی مرزنشینان آرمان وحدتیه	۴۷۹۴۴۳۹	۱۶۳۵۷۲۴
۶	شرکت تعاونی مرزنشینان تمرچین	۵۳۲۸۸۰۲	۱۵۴۷۱۱۰
۷	شرکت تعاونی مرزنشینان مینو	۴۴۹۶۳۸۷	۱۳۵۴۵۷۵
۸	شرکت تعاونی مرزنشینان شاهو	۴۰۲۶۵۰۷	۱۳۵۲۷۰۰
۹	شرکت تعاونی مرزنشینان ایرانشهر	۴۳۴۷۱۱۰	۱۳۲۳۸۲۶
۱۰	شرکت تعاونی مرزنشینان کهپروزر آباد	۳۷۰۸۲۷۰	۱۲۹۶۷۸۱

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

۳. عمده‌ترین واردکنندگان برنج در سال ۱۳۸۵

شرکت بازرگانی دولتی ایران با واردات ۷۸۴ هزار و ۶۵۸ تن برنج به ارزش ۲۶۸ میلیون و ۶۱۸ هزار دلار در سال ۱۳۸۵ عمده‌ترین واردکننده این محصول بود. متوسط قیمت سیف هر تن برنج وارداتی توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران ۳۴۲/۳ دلار است. سهم این شرکت از کل واردات برنج در این سال به لحاظ وزن ۶۴/۵ درصد و به لحاظ ارزش ۶۶/۶ درصد بود.

پس از آن شرکت‌های تعاونی در رتبه دوم قرار دارند. متوسط قیمت سیف هر تن برنج وارداتی توسط شرکت تعاونی مرزنشینان بم پشت که در رتبه دوم قرار دارد ۳۲۸/۴ دلار است. در مجموع شرکت‌های تعاونی مرزنشین سال گذشته ۱۳۳ میلیون و ۱۹۳ هزار دلار برنج وارد کشور کردند. ۳۳ درصد از ارزش کل برنج وارداتی کشور به شرکت‌های تعاونی اختصاص دارد. سایر اشخاص حقیقی و حقوقی نیز یک میلیون و ۳۷۶ هزار دلار برنج وارد کردند. آمار مقایسه‌ای عمده‌ترین واردکنندگان برنج در سال گذشته نشان می‌دهد سهم شرکت بازرگانی دولتی ایران و تعاونی‌های مرزنشین از ارزش کل برنج وارداتی کشور ۹۹/۶ درصد بود.

لذا سهم اشخاص حقیقی و حقوقی به غیر از شرکت بازرگانی دولتی ایران و تعاونی مرزنشین تنها ۰/۴ درصد بوده است. آمار مقایسه‌ای واردات برنج در سال ۱۳۸۵ نسبت به سال ۱۳۸۴ نشان می‌دهد، سهم شرکت بازرگانی دولتی ایران از ۶۰/۳ درصد به ۶۶/۶ درصد افزایش و سهم شرکت‌های تعاونی مرزنشین از ۳۹/۴ درصد به ۳۳ درصد کاهش یافته است. این در حالی است که سهم سایر اشخاص حقیقی و حقوقی در سال ۱۳۸۴

حدود ۰/۳ درصد و در سال گذشته به ۰/۴ درصد افزایش یافت.

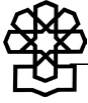
بررسی آمارهای ارائه شده نشان می‌دهد که ۶۶/۶ درصد از کل برنج وارداتی در سال گذشته با تعرفه ۴ درصدی وارد کشور شده است و ۳۳ درصد از واردات نیز به شرکت‌های تعاونی مرزنشین اختصاص دارد که از تخفیف گمرکی ۵۵ درصدی استفاده کرده‌اند و تنها گمرک ایران از ۰/۴ درصد از کل واردات برنج ۱۵۰ درصد حقوق ورودی اخذ کرده است. این موضوع با توجه به سهم برنج از کل واردات کشور تأثیر بسزایی در میزان درآمدهای گمرکی داشته است.

همچنین لازم به ذکر است که در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ نزدیک به ۵۰۰ شرکت تعاونی مرزنشین درخصوص واردات برنج فعالیت داشته‌اند.

جدول ۲. ۱۰ واردکننده عمده برنج در سال ۱۳۸۵

ردیف	نام صاحب کالا	وزن (کیلوگرم)	ارزش دلاری
۱	شرکت بازرگانی دولتی ایران	۷۸۴۶۵۷۵۵۰	۲۶۸۶۱۸۲۷۲
۲	شرکت تعاونی مرزنشینان شیب آب زابل	۷۴۸۰۷۴۹	۲۴۵۶۹۸۵
۳	شرکت تعاونی مرزنشینان صلاح کوه	۵۳۸۹۷۱۲	۱۷۵۱۹۵۴
۴	شرکت تعاونی مرزنشینان کنارک	۵۷۶۶۳۷۰	۱۹۱۰۶۶۲
۵	شرکت تعاونی مرزنشینان نجف‌آباد و حومه	۵۲۱۶۵۹۶	۱۷۲۵۹۷۳
۶	شرکت تعاونی مرزنشینان شهرک انقلاب	۴۰۳۹۸۷۰	۱۳۴۲۲۷۳
۷	شرکت تعاونی مرزنشینان بم پشت	۳۸۶۰۷۹۱	۱۲۷۵۶۱۲
۸	شرکت تعاونی مرزنشینان شهر برازجان	۳۳۳۶۱۲۰	۱۱۰۵۴۷۳
۹	شرکت تعاونی مرزنشینان راسک و حومه	۳۸۹۷۳۵۶	۱۰۴۵۸۱۲
۱۰	شرکت تعاونی مرزنشینان نخل تقی	۳۰۸۹۵۴۹	۱۰۲۴۰۹۶

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

۴. عمده‌ترین صادرکنندگان برنج به ایران در سال‌های ۱۳۸۴ – ۱۳۸۵ براساس کشور مبدأ

پاکستان با ۲۷۷ هزار و ۲۲۰ تن به ارزش ۹۴ میلیون و ۶۴۱ هزار دلار عمده‌ترین صادرکننده برنج به ایران در سال ۱۳۸۴ بود. پس از آن کشورهای اتریش با ۱۸۷ هزار و ۹۱۹ تن و به ارزش ۶۶ میلیون و ۵۳۶ هزار دلار و امارات متحده عربی با ۱۶۶ هزار و ۲۱ تن و به ارزش ۴۸ میلیون و ۷۶۷ هزار دلار قرار دارند.

کشورهای ویتنام با ۱۲۲ هزار و ۷۵۰ تن، اروگوئه با ۹۴ هزار و ۱۵۹ تن، سوئیس با ۷۹ هزار و ۵۲۱ تن، تایلند با ۳۱ هزار و ۲۰۰ تن، هند با ۶ هزار و ۵۹۱ تن، آلمان با ۲ هزار و ۲۵۰ تن، بحرین با ۲۳۳ تن و کویت با ۲۲ تن از دیگر کشورهای عمده صادرکننده برنج به ایران در سال ۱۳۸۴ بوده‌اند.

در سال ۱۳۸۴ از مجموع واردات برنج به ایران به میزان ۶۳۱ هزار و ۱۶۰ تن برنج از مبدأ سه کشور پاکستان، اتریش و امارات متحده عربی وارد شده است که از بین این سه کشور اتریش و امارات متحده عربی براساس آمار گمرک جزو کشورهای عمده تولیدکننده برنج قرار ندارند، به‌گونه‌ای که کشور اتریش در بین ۱۵ کشور عمده تولیدکننده برنج که به ایران صادرات داشتند نیز قرار ندارد. از سوی دیگر در سال ۱۳۸۴، واردات برنج ایران از امارات متحده عربی براساس کشور سازنده تنها به میزان ۵ هزار و ۲۴۸ تن بوده در حالی که این رقم در همین سال براساس کشور مبدأ از امارات متحده عربی ۱۶۶ هزار و ۲۱ تن است.

شایان ذکر است کشورهای ویتنام و تایلند در سال ۱۳۸۴ علی‌رغم اینکه براساس

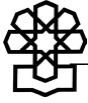
جدول آماری جزو کشورهای عمده تولیدکننده برنج جهت صادرات به ایران بوده‌اند و به ترتیب در رده سوم و چهارم کشورهای عمده صادرکننده برنج به ایران براساس کشورهای تولیدکننده برنج، قرار گرفتند اما در جدول آماری صادرکننده برنج به ایران براساس کشور مبدأ به ترتیب در رده چهارم و هفتم قرار گرفتند که جای بررسی بیشتر دارد. به نظر می‌رسد برنج‌های ویتنامی و تایلندی از مبدأ کشورهای دیگر وارد ایران می‌شود.

جدول ۳. عمده‌ترین صادرکنندگان برنج به ایران در سال ۱۳۸۴ براساس کشور مبدأ

ردیف	کشور صادرکننده	وزن (کیلوگرم)	ارزش دلاری
۱	پاکستان	۲۷۷۲۰۲۷۸	۹۴۴۰۹۶۷
۲	اتریش	۱۸۷۹۱۹۰۵۰	۶۶۵۳۶۳۱۹
۳	امارات متحده عربی	۱۶۶۰۲۰۷۲۴	۴۸۷۶۷۳۵۷
۴	ویتنام	۱۲۲۷۵۰۰۰۰	۳۷۰۰۲۸۰۸
۵	اروگوئه	۹۴۱۵۹۶۵۰	۳۶۲۹۶۱۶۱

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در سال ۱۳۸۵ نیز تایلند با ۵۲۶ هزار و ۳۲۵ تن و به ارزش ۱۷۶ میلیون و ۷۰۹ هزار دلار عمده‌ترین صادرکننده برنج به کشورمان بود. کشورهای پاکستان با ۳۰۹ هزار و ۲۵۸ تن و به ارزش ۱۰۱ میلیون و ۸۰۴ هزار دلار، امارات متحده عربی با ۱۴۴ هزار و ۸۸۶ تن و به ارزش ۴۱ میلیون و ۸۸۸ هزار دلار و اتریش با ۹۰ هزار و ۴۸۲ تن و به ارزش ۳۴ میلیون و ۴۶۱ هزار دلار در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

جدول ۴. عمده‌ترین صادرکنندگان برنج به ایران در سال ۱۳۸۵ براساس کشور مبدأ

ردیف	کشور صادرکننده	وزن (کیلوگرم)	ارزش دلاری
۱	تایلند	۵۲۶۳۲۵۶۰۰	۱۷۶۷۰۸۱۲۹
۲	پاکستان	۳۰۹۲۵۸۵۲۹	۱۰۱۸۰۴۳۲۰
۳	امارات متحده عربی	۱۴۴۸۸۶۶۱۹	۴۱۸۸۸۰۷۴
۴	اتریش	۹۰۴۸۱۹۵۰	۳۴۴۶۰۹۵۱
۵	سایر کشورهای خارجی	۹۰۶۰۰۰۴۲	۳۰۸۳۰۸۱۰

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

با توجه به اینکه کشورهای اتریش و امارات متحده عربی خود تولیدکننده برنج نیستند، حضور این دو کشور در فهرست صادرکنندگان برنج به ایران و کسب رتبه‌های دوم و سوم در سال ۱۳۸۴ جای تأمل دارد. کشورهای یاد شده در سال ۱۳۸۵ رتبه‌های سوم و چهارم را به خود اختصاص دادند.

براساس اطلاعات فوق در سال ۱۳۸۴ اروگوئه و ویتنام جزو پنج کشور عمده صادرکننده برنج به ایران بوده‌اند، در حالی‌که در سال ۱۳۸۵ جای این کشورها با تایلند و سایر کشورهای خارجی تغییر کرده است. در سال ۱۳۸۵ میزان واردات برنج از اروگوئه ۳۱ هزار و ۵۰۰ تن و به ارزش ۱۱ میلیون و ۶۲۶ هزار دلار بود. این در حالی است که در سال ۱۳۸۴ میزان واردات از این کشور ۹۴ هزار و ۱۶۰ تن بوده است. هند و آرژانتین نیز به ترتیب با صادرات ۲۱ هزار و ۱۱۸ تن و ۱۱۶ تن برنج از دیگر کشورهای صادرکننده برنج به ایران بوده‌اند.

۵. عمده‌ترین تولیدکنندگان برنج وارداتی ایران در سال‌های ۱۳۸۴ - ۱۳۸۵

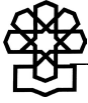
بیش‌ترین میزان برنج وارداتی ایران در سال ۱۳۸۴ محصول کشور پاکستان بود. در سال ۱۳۸۴، ۳۹۰ هزار و ۱۶۵ تن برنج به ارزش ۱۳۰ میلیون و ۵۴۹ هزار دلار از کشور پاکستان وارد کشور شد (باید توجه داشت که رقم فوق میزان واردات برنج پاکستانی است که ممکن است تماماً از کشور پاکستان صادر نشده باشد بلکه برخی کشورهای دیگر به صورت صادرات مجدد آن را روانه بازار ایران کرده باشند). کشورهای اروگوئه با ۲۴۷ هزار و ۵۷۹ تن و به ارزش ۹۲ میلیون و ۱۷۲ هزار دلار، ویتنام با ۲۷۹ هزار و ۳۶۴ تن و به ارزش ۸۵ میلیون و ۲ هزار دلار و تایلند با ۷۶ هزار و ۹۵۰ تن و به ارزش ۲۵ میلیون و ۵۷۸ هزار دلار و هند با ۴۲ هزار و ۴۴۹ تن و به ارزش ۹ میلیون و ۵۷۵ هزار دلار در رده‌های بعدی قرار گرفتند. همچنین پس از پنج کشور مذکور مابقی برنج‌های وارداتی عمدتاً از تولیدات کشورهای چین، آلمان، ژاپن، تایوان و کره بوده است.

جدول ۵. کشورهای عمده صادرکننده برنج به ایران در سال ۱۳۸۴

براساس کشور تولیدکننده

ردیف	کشور تولیدکننده	وزن (کیلوگرم)	ارزش دلاری	متوسط قیمت سیف هر تن (دلار)
۱	پاکستان	۳۹۰۱۶۴۹۳۱	۱۳۰۵۴۹۵۲۰	۳۳۴/۶
۲	اروگوئه	۲۴۷۵۷۸۷۰۰	۹۲۱۷۲۳۵۷	۳۷۲/۳
۳	ویتنام	۲۷۹۳۶۴۰۰۰	۸۵۰۰۲۷۶۲	۳۰۴/۳
۴	تایلند	۷۶۹۵۰۲۰۰	۲۵۵۷۸۱۷۱	۳۳۲/۴
۵	هند	۴۲۴۴۲۸۳۱	۹۵۷۳۸۶۴	۲۲۵/۶

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در سال ۱۳۸۵ نیز بیش‌ترین میزان برنج وارداتی ایران محصول کشور تایلند بوده است، سال گذشته ۶۱۶ هزار و ۹۲۵ تن و به ارزش ۲۰۷ میلیون و ۵۴۰ هزار دلار برنج تایلندی وارد کشورمان شد. کشورهای پاکستان با ۳۷۷ هزار و ۹۶۱ تن و به ارزش ۱۲۳ میلیون و ۸۵۰ هزار دلار، اروگوئه با ۱۲۱ هزار و ۹۸۲ تن و به ارزش ۴۶ میلیون و ۸۷ هزار دلار و هند با ۹۶ هزار و ۱۶۴ تن و به ارزش ۲۴ میلیون و ۶۹۳ هزار دلار به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

جدول ۶. کشورهای عمده صادرکننده برنج به ایران در سال ۱۳۸۵

براساس کشور تولیدکننده

ردیف	کشور تولیدکننده	وزن (کیلوگرم)	ارزش دلاری	متوسط قیمت سیف هر تن (دلار)
۱	تایلند	۶۱۶۹۲۵۶۰۰	۲۰۷۵۳۹۶۲۵	۳۳۴/۴
۲	پاکستان	۳۷۷۹۶۰۹۷۳	۱۲۳۸۴۹۶۷۶	۳۲۷/۷
۳	اروگوئه	۱۲۱۹۸۱۹۵۰	۴۶۰۸۷۴۵۲	۳۷۷/۸
۴	هند	۹۶۱۶۴۰۵۵	۲۴۶۹۳۱۶۴	۲۵۶/۸
۵	امارات متحده عربی	۱۵۸۶۷۷۲	۵۰۲۴۸۱	۳۱۶/۶

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

۶. عمده‌ترین مبادی رسمی (گمرک) واردات برنج در سال‌های ۱۳۸۴ - ۱۳۸۵

بیش‌ترین حجم از واردات برنج در سال ۱۳۸۴ از طریق گمرک بندر امام خمینی (ره) وارد کشور شده است. در سال ۱۳۸۴ مقدار ۳۱۶ هزار و ۹۹۰ تن برنج به ارزش ۱۰۶۹ میلیون و ۵۲۸ هزار دلار از طریق گمرک بندر امام خمینی وارد کشور شد. گمرکات زاهدان، شهید رجایی و چابهار در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

جدول ۷. پنج گمرک عمده ترخیص‌کننده برنج در سال ۱۳۸۴

ردیف	گمرکات	وزن (کیلوگرم)	ارزش دلاری
۱	بندر امام خمینی (ره)	۳۱۶۹۸۹۶۵۰	۱۰۶۵۲۸۱۳۱
۲	زاهدان	۲۲۶۷۵۱۴۴۰	۷۸۰۱۹۰۸۱
۳	شهید رجایی	۱۹۲۸۰۹۶۳۴	۶۶۲۱۷۲۱۱
۴	چابهار	۱۱۷۲۹۳۰۰۰	۳۷۷۴۳۶۰۲
۵	بندر لنگه	۱۲۶۵۵۶۶۷۵	۳۷۱۷۵۷۱۶

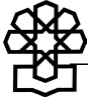
مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در سال ۱۳۸۵ نیز بیش‌ترین میزان واردات برنج از طریق گمرک بندر امام خمینی (ره) وارد کشور شد. سال گذشته مقدار ۳۷۶ هزار و ۴۸۳ تن برنج به ارزش ۱۳۱ میلیون و ۵۸۳ هزار دلار از طریق این گمرک وارد کشور شده است. گمرکات شهید رجایی، زاهدان و چابهار نیز در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

جدول ۸. پنج گمرک عمده ترخیص‌کننده برنج در سال ۱۳۸۵

ردیف	گمرکات	وزن (کیلوگرم)	ارزش دلاری
۱	بندر امام خمینی (ره)	۲۷۶۴۸۲۹۸۷	۱۳۱۵۸۲۹۹۹
۲	شهید رجایی	۲۹۹۹۵۱۰۳۱	۹۸۰۷۱۹۳۳
۳	زاهدان	۲۰۴۸۳۲۰۳۸	۶۷۸۰۴۰۹۲
۴	چابهار	۱۲۰۵۲۵۶۰۰	۴۰۹۱۲۱۷۱
۵	بندر لنگه	۱۱۷۲۲۶۴۴۷	۳۳۶۷۳۲۹۸

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

۷. صادرات برنج در سال‌های ۱۳۸۴ - ۱۳۸۵

در سال ۱۳۸۴ مقدار یک هزار و ۱۱۸ تن برنج به ارزش ۴۷۰ هزار و ۱۴۰ دلار از ایران به بازارهای جهانی صادر شد. ارمنستان با ۱۹۸ هزار دلار عمده‌ترین واردکننده برنج از ایران بود. پس از آن کشورهای قزاقستان با ۶۰ هزار دلار و عربستان سعودی با ۳۹ هزار دلار در رتبه‌های بعدی قرار دارند. آمار مقایسه‌ای صادرات برنج در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ نشان می‌دهد، صادرات برنج از ایران سال گذشته نسبت به سال ۱۳۸۴ به لحاظ ارزش ۵۹ درصد رشد داشته است.

با بررسی متوسط قیمت سیف هر تن برنج وارداتی با صادراتی درمی‌یابیم که متوسط قیمت سیف هر تن برنج‌های صادراتی ایران به کشورهای عمده با متوسط قیمت سیف برای هر تن برنج‌های وارداتی تفاوت چندانی ندارد ضمن آنکه کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس بازار مناسبی جهت صادرات برنج مرغوب ایرانی هستند. لذا می‌توان ادعا کرد چنانچه بازاریابی و گسترش روابط تجاری با این کشورها بیش‌تر مورد توجه قرار گیرد، افزایش صادرات دور از دسترس نخواهد بود.

جدول ۹. پنج کشور عمده واردکننده برنج از ایران در سال ۱۳۸۴

ردیف	نام کشورها	وزن (کیلوگرم)	ارزش دلاری	متوسط قیمت سیف هر تن (دلار)
۱	ارمنستان	۶۱۹۶۵۶	۱۹۷۵۴۳	۳۱۸/۶
۲	قزاقستان	۲۲۶۹۶۷	۶۰۴۳۴	۲۶۶/۲
۳	عربستان سعودی	۷۳۱۱۰	۳۹۱۲۶	۵۳۵/۹
۴	عراق	۱۰۷۰۱۵	۳۸۰۵۵	۳۵۵/۷
۵	امارات متحده عربی	۳۲۹۴۲	۲۶۳۱۲	۵۴۲/۷

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در سال ۱۳۸۵ نیز به مقدار ۳ هزار و ۷۴ تن برنج به ارزش ۶۸۹ هزار و ۸۵۵ دلار از کشور صادر شده است. عراق با ۴۴۸ هزار دلار عمده‌ترین واردکننده برنج از کشورمان بوده است و پس از آن کشورهای ارمنستان با ۱۶۵ هزار دلار و امارات متحده عربی با ۲۸ هزار دلار قرار دارند.

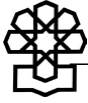
جدول ۱۰. پنج کشور عمده واردکننده برنج از ایران در سال ۱۳۸۵

ردیف	نام کشورها	وزن (کیلوگرم)	ارزش دلاری	متوسط قیمت سیف هر تن (دلار)
۱	عراق	۲۴۹۷۷۹۲	۴۴۸۰۹۲	۱۹۷/۴
۲	قزاقستان	۳۹۹۴۳۴	۱۶۵۱۶۴	۴۱۳/۹
۳	امارات متحده عربی	۵۸۳۲۲	۲۸۰۶۳	۴۸۳/۸
۴	عربستان سعودی	۲۳۱۷۲	۱۲۵۱۲	۵۴۴
۵	ارمنستان	۳۴۶۹۰	۹۹۷۷	۲۸۵

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

۸. ضوابط و مقررات حاکم بر واردات برنج

واردات برنج موکول به اخذ مجوز از مؤسسه استاندارد، وزارت بهداشت و درمان، سازمان انرژی اتمی و رعایت مفاد ماده (۱۱) قانون حفظ نباتات، مصوب ۱۳۴۶ است. براساس مفاد ماده (۱۱) قانون حفظ نباتات وارد کردن بذر، پیاز، قلمه، پیوند، ریشه، میوه، نهال و تخم نباتات و به‌طور کلی هرگونه نبات و قسمت‌های نباتی به کشور مستلزم تحصیل پروانه قبلی از وزارت جهاد کشاورزی است. همچنین به اشخاصی که بدون پروانه، اجناس مزبور را وارد کنند اخطار می‌شود که حداکثر در ظرف مدت

یک ماه کالای خود را به خارج از کشور برگردانند، در غیر این صورت با حضور نماینده سازمان حفظ نباتات در گمرک معدوم خواهد شد.

به گزارش روابط عمومی گمرک ایران، براساس ماده (۱) آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات، هرگونه اصلاحات و تغییرات مندرجات جدول تعرفه گمرکی توسط کمیته دائمی مقررات صادرات و واردات متشکل از نمایندگان وزارت بازرگانی، وزارت صنایع و معادن، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت امور اقتصادی و دارایی (گمرک جمهوری اسلامی ایران)، بانک مرکزی، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران، اتاق تعاون، ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور اعمال می‌گردد.

براساس مقررات صادرات و واردات در سال ۱۳۸۵ و براساس آخرین تصویب‌نامه هیئت وزیران، واردات برنج نیمه سفید شده یا برنج کامل سفید شده حتی صیقلی یا براق شده مشمول پرداخت ۱۴۶ درصد سود بازرگانی است که با محاسبه ۴ درصد حقوق پایه، از هر کیلو برنج نیمه سفید شده یا کامل سفید شده ۱۵۰ درصد حقوق ورودی در مبادی ورودی توسط گمرکات کشور اخذ می‌گردد.

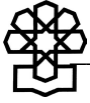
لازم به ذکر است که براساس مندرجات ذیل یادداشت فصل ۱۰ مقررات صادرات و واردات کشور که برنج نیز مشمول این فصل می‌گردد، ورود کالاهای مشمول فصل ۱۰ توسط دولت به میزان مصوب شورای اقتصاد مشمول ۴ درصد حقوق ورودی است. بنابراین واردات برنج توسط دولت از پرداخت ۱۴۶ درصد سود بازرگانی معاف است. همچنین طبق ماده (۱۷) آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات، دارندگان کارت مبادلات مرزی یا شرکت تعاونی آنان مجازند کلیه کالاهایی را که

صادرات آن‌ها مجاز است یا با صادرات آن‌ها موافقت کلی شده است، با رعایت سایر مقررات تا میزان سهمیه تعیین شده توسط وزارت بازرگانی برای هر تعاونی مرزنشین و هر نفر عضو در هر سال، صادر کرده و در مقابل، بدون اخذ مجوزهای مقرر در جدول مقررات صادرات و واردات تا مبلغ یاد شده اقدام به واردات کالاهای مجاز از محل ماده (۱۷) بکنند.

با توجه به مفاد ماده قانون فوق‌الذکر، واردات برنج خوراکی ۵۰ کیلوگرم برای هر نفر در سال مشمول معافیت ۵۵ درصد سود بازرگانی بوده و در فهرست کالاهای قابل ورود توسط دارندگان کارت مبادلات مرزی یا تعاونی‌های مرزنشینان قرار دارد. شرایط ورود و میزان معافیت گمرکی آن‌ها که موضوع تبصره «۱» ماده (۱۷) مقررات صادرات و واردات است، توسط کمیته‌ای زیر نظر وزارت بازرگانی و متشکل از وزارتخانه‌های تعاون، کشور و صنایع و معادن تهیه می‌شود و پس از تصویب اکثریت وزیران عضو کمیسیون اقتصاد هیئت دولت با رعایت ماده (۱۹) آیین‌نامه داخلی هیئت دولت قابل صدور خواهد بود.

در حال حاضر واردات برنج توسط دارندگان کارت مبادلات مرزی یا تعاونی‌های مرزنشینان مشمول ۵۵ درصد تخفیف گمرکی است. در ضمن با توجه به قانون ساماندهی مبادلات مرزی و آیین‌نامه اجرایی آن، خروج برنج وارده توسط تعاونی مرزنشینان از استان مربوطه ممنوع است مگر با مجوز شورای ساماندهی مبادلات مرزی استان و پرداخت حقوق ورودی کامل برنج.

۹. کاهش تعرفه واردات و پیامدهای آن

چنانچه ملاحظه شد در شرایط فعلی قسمت اعظم واردات برنج (بالغ بر ۶۶/۶ درصد) توسط دستگاه‌های دولتی انجام می‌شود که طبیعتاً از حداقل تعرفه (یعنی ۴ درصد) برخوردار است. حال آنکه رقمی در حدود ۳۳ درصد از کل واردات برنج نیز از طریق تعاونی‌های مرزنشین صورت می‌گیرد که از امتیاز تخفیف ۵۵ درصدی در تعرفه برخوردار است. بنابراین در عمل تنها حدود ۰/۴ درصد از کل واردات، مشمول پرداخت تعرفه کامل (۱۵۰ درصد) است. لذا باید در نظر داشت که تغییر تعرفه (تغییر سود بازرگانی) هیچ‌گونه تأثیری بر واردات دولتی نداشته و تنها یک سوم از حجم واردات متأثر از این سیاست خواهد بود.

از سوی دیگر اگر به قیمت هر کیلو برنج وارداتی در سال‌های اخیر مراجعه شود مشخص می‌گردد که این رقم چیزی در حدود ۰/۳-۰/۴ دلار است حال اگر فرض کنیم که کل تعرفه ۱۵۰ درصدی نیز اعمال گردد رقم فوق به ۱-۰/۷۵ دلار خواهد رسید که معادل ریالی آن حدوداً، برابر ۷۰۰-۱۰۰۰ تومان است و لذا، هزینه یک کیلو برنج وارداتی کمتر از قیمت برنج تولید داخلی خواهد بود. البته در تحلیل فوق باید توجه داشت که برنج، کالایی متنوع و با کیفیت‌های متفاوت است و لذا مقایسه مستقیم دو قیمت شاید چندان منطقی و موجه نباشد. ضمن آن‌که این تحلیل صرفاً زمانی معنادار است که واردات توسط بخش خصوصی انجام شود که مشمول پرداخت کل تعرفه باشد. به عبارت دیگر نکات مورد اشاره تنها درخصوص ۰/۴ درصد از واردات برنج کشور مصداق دارد.

به‌عنوان یک راه‌حل مناسب پیشنهاد می‌گردد ضمن برآورد میزان تولید و مصرف کشور

نسبت به واردات مازاد تقاضا از طریق وضع نظام تعرفه سهمیه‌ای (TRQ) در زمان مناسب اقدام شود. در این شرایط واردات کالا تا سطح موردنظر (میزان مازاد تقاضای برآورد شده) با تعرفه اندک انجام شده و هرگونه واردات در سطوح بالاتر از سطح مورد نظر مشمول پرداخت تعرفه سنگین خواهد بود. در ضمن لازم است واردات مزبور در زمانی انجام شود که با موعد برداشت برنج تولید داخل تداخل نداشته باشد.

از سوی دیگر چنانچه ملاحظه شد بخشی از واردات برنج کشور به‌طور غیرمستقیم و از طریق کشورهای که تولیدکننده عمده برنج نبوده بلکه فقط به صادرات مجدد آن اقدام می‌کنند (نظیر امارات متحده عربی) صورت می‌گیرد که این امر طبیعتاً به افزایش قیمت وارداتی منجر خواهد شد. حال آنکه با یک سیاست‌گذاری مناسب می‌توان ارزش افزوده ناشی از بسته‌بندی برنج را که در حال حاضر نصیب کشورهای فوق می‌شود، به داخل کشور منتقل و ضمن فراهم آوردن زمینه اشتغال از افزایش بی‌مورد قیمت وارداتی نیز ممانعت به‌عمل آورد. به‌عنوان مثال می‌توان تعرفه برنج بسته‌بندی شده را افزایش داد تا میل به واردات آن کاهش یابد.

در ضمن با توجه به فرایند الحاق کشور به سازمان جهانی تجارت پیشنهاد می‌شود به تدریج نقش و سهم دولت در واردات برنج کاهش و از این طریق زمینه حضور پرنرگ‌تر بخش خصوصی فراهم آید. در صورت تحقق این امر طبیعتاً واردات برنج کشور تنها با یک نرخ تعرفه انجام خواهد شد. در صورتی که مقررات کنونی صادرات و واردات کشور شامل چند نرخ تعرفه برای واردات برنج است، اگرچه این مسئله تنها به برنج منحصر نمی‌شود و درخصوص برخی دیگر از کالاهای وارداتی دولتی نیز مصداق دارد.

شماره مسلسل: ۸۵۲۹

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: کاهش تعرفه واردات برنج

Report Title: Reduction of Rice Import Tariff

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه کشاورزی)

تهیه و تدوین: رضا مقدسی

همکار: الهه سلیمانی

ناظر علمی: غلامرضا یآوری

متقاضی: احمد توکلی (رئیس مرکز پژوهش‌ها)

ویراستار: —

واژه‌های کلیدی و معادل انگلیسی آن‌ها:

۱. تعرفه (Tariff)

۲. واردات (Import)

۳. صادرات (Export)

منابع و مآخذ تهیه گزارش:

گزارش‌های آمار مقدماتی تجارت خارجی کشور، گمرک جمهوری اسلامی ایران.

تاریخ انتشار: ۱۳۸۶/۶/۵